

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pire, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah štev. 3.

Št. 23. V Ljubljani, 15. decembra 1897. Leto XIV.

Obseg: Streljanje proti nevihti in toči. — Skrb za kopita. — Pravila za porabo petroleja. — Spravljanje stelje v gozdu. — Pleva in luskine kot krma. — Kataster in zemljiška knjige. — Kužne bolezni domačih živalij. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene.

Streljanje proti nevihti in toči.

Znano je, da se je že v nekdanjih časih streljalo proti nevihti. Ker pa takrat streljanje ni zadoščalo, odvrniti nevihto, se je opustilo, in še le v naj-novejšem času, odkar se škoda po toči vedno bolj množi, zopet rabijo ta pripomoček, in sicer na mnogo zboljšan način.

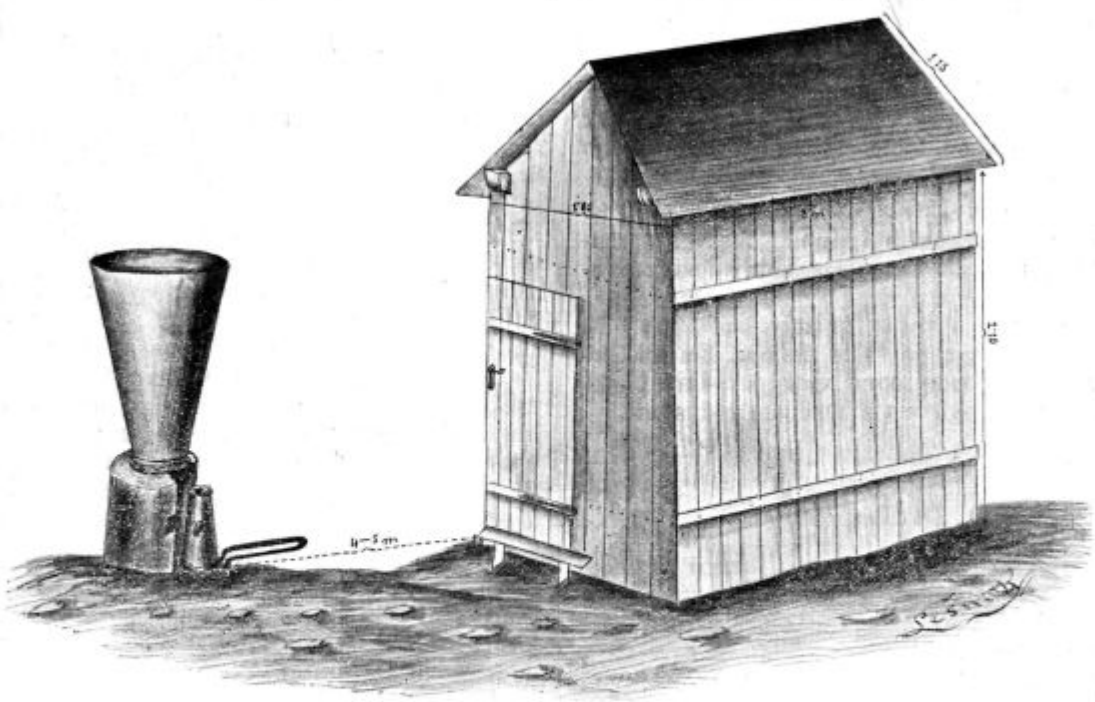
G. Stieger iz Slovenske Bistrice zagotavlja, da se je od vseh poskušanj streljanje po naslednjem načinu najbolje obneslo. Pri vseh enakih podjetjih, recimo pri poskušanjih proti mrazu, proti trtni uši, ali kaki uimi, pa trud in delo posameznega človeka ne

more doseči zaželenega smotra, zato je treba, da gre pri takih prilikah drug drugemu na roko ter da se vsi

posestniki poslužujejo istega pripomočka.

Zaželeni namen bi se le tedaj dosegel, ako bi se v obilnem številu, recimo na vsakem bregu, postavile postaje za streljanje proti toči (glej podobo 52.).

Take postaje obstoje v prvi vrsti iz priprave za streljanje in iz utice za shranitev topičev, smodnika

Podoba 52.

itd., oddaljene od prve 4--5 metrov.

Ta priprava je sestavljena iz hrastovega ali kakega drugega trdega lesa, pol metra globoko, navpično v zemljo ukopanega debela, in parovoznega (lokomotivnega)

dimnika (podoba 53.)*. Deblo se izvotli, kakor kaže podoba 52, na oni strani, na kateri stoji utica, in sicer tako, da imajo topiči prostor v njem. Pri tleh v votlini in kakih 30 cm iz nje na drugem lesu (podoba 53. in 54.) sta pritrjeni dve železni šini, po katerih se v njo porine vziček s topičem.

Topiči (podoba 54.) so po 40 cm visoki, po kakih 60 kg težki ter se dobe po posredovanju vsakega večjega trgovca z železnino.

Utica, iz desek zbita in krita, mora biti zavoljo nevarnega smodnika in topičev zmiraj zaklenjena.

Kar se tiče nabijanja topičev, se najprej vzame ku-

pica smodnika, na ktere se dene nekaj popirja, in zatem se zažene kos lesenega droga prav na trdo v nje. Dotični drog povzroči jako pretresanje zraka, na kar se opira namen streljanja in o čemer nas prepriča žvižganje in dim v zraku, ki gre jako visoko ter traja 20 sekund po strelu.

Kadar se bliža nevarna nevihta ali toča, se dene nabit in zmiraj pripravljen topič na vozič pred votlino (podoba 52.) se porine v njo ter z žveplenko užge vnetilna nit v vžigalni luknji.

Kadar je nevarnost nevihte vidna, opozori opazujoča postaja vse druge, da skupno s streljanjem odvrčajo točo.

Če moremo s tem odvrniti grozno škodo po toči, kakor trdijo, o čemer nas pa še le daljnje skušnje popolnoma prepričajo, se bode moral vsak posestnik poprijeti streljanja, kar bode gotovo z veseljem rad storil.

Lešnik.

Skrb za kopita.

„Konj ima samo eno nogo,“ pravi star in resničen pregovor. Če se pohabi ena konjska noga, tedaj niso ostale tri prav nič vredne. Zategadelj mora skrbeti vsak živinorejec, da se konji hitro ne pohabijo, da ne opešajo in da slednjič ne zbolé na nogah.

Pri konjih opazujemo čestokrat pretrda in prekrhka kopita. Najčesče se nahaja omenjena napaka na sprednjih nogah, kateri stojita v blevu večinoma na suhem. Prekrhek rog se rad drobi, na njem se prikažejo različne poke in

luknjice in posamezni koščeki izpadejo; razven tega tišči rog na mehke kopitne dele, ki se vsled tega vnmó. Vse te napake skupaj zakrivijo ono pogostno šepanje, katero opazujemo kaj čisto pri različnih konjih. Nasproti temu pa sta zadnji kopiti večkrat premehki, ker stojita v vlagi (v blatu in skalnici). Premehka kopita pa postanejo rada ploščnata, široka, t. j. nepravilna; razven tega tišči pokvečen rog na mehke dele ter napravlja vnetje in šepanje. Dolgotrajna vlažnost povzroči tudi, da se vname kopitna strela, da, včasih celó popolnoma segnije.

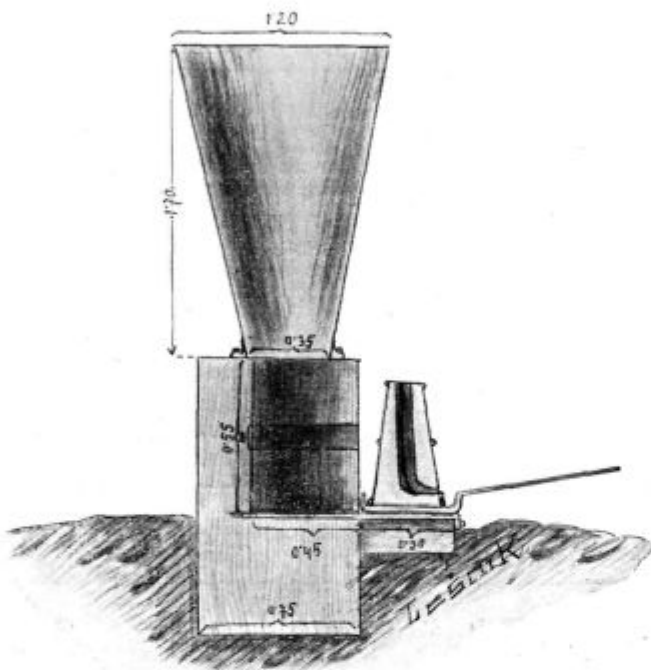
Kako se je izogibati navedenim napakam in boleznim? — Pretrdo kopito moramo včasih pomočiti z vodo, ali pa je oviti z mokro cunjó; rog postane bolj mehek ter se ne drobi in ne kruši. Nepotrebno pa je držati kopita dolgo časa v vodi. Še bolj nepotrebno, ali bolje rečeno, naravnost škodljivo je mazati (zalepiti) kopita z ilovico ali z govejim blatom, kar je dandanes celó v hlevih umnejših živinorejcev običajno. Ilovica se namreč kmalu posuši in strdi ter odtegne kopitu mnogo vlage, torej učini baš nasprotno, kar je človek nameraval. Kemijske snovi v govejem blatu, osobito amonijak, pa razjedajo in kvarijo rog, zatorej

kravje blato več škoduje kakor koristí. — Omeščanje kopita in gnilobo strele more najuspešneje zabraniti čista in snažna nastelja.

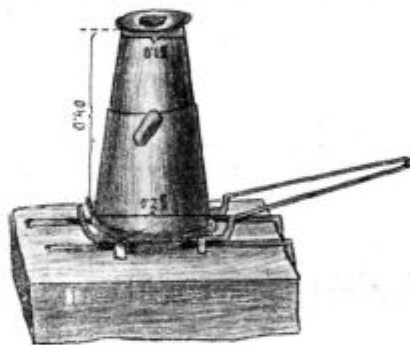
Dalje se

priporoča pri mehkem, kakor tudi pri trdem kopitu takozvano kopitno mazilo. Ono zmehča namreč pretrd rog, a z druge strani zopet prepreči, da se ga mo krotá preveč ne prime. Za ta namen je neosoljena svinjska mast najboljše kopitno mazilo. Vsa ostala mazila, ktera priporočajo raznovrstni izdelovalci, niso prav nič boljše, ali so še celó slabša od masti. Vsak teden je treba namazati kopita vsaj enkrat z mastjo; pa ne samo kopitna stena, ampak tudi gornji del, kjer se dlaka začinja, se mora prav dobro namazati (naribati). V kopita tistih konj, kateri morajo mnogo hoditi po vodi, morate vsak dan vdrgavati svinjsko mast, da se zabrani zmehčanje. Napačno bi ravnali, ko bi mazali blatna kopita; s takim počenjanjem bi lahko več škodovali, kakor koristili. Blato bi se namreč med rogom in mastjo zasušilo ter bi napravilo trdo skorjo, ktera bi bila kopitu na kvar.

Če pride vprežna živina z blatnimi nogami od dela domú, jih moramo skrbno očediti in osnažiti. Pa ne samo kopit, ampak tudi onesnažene noge je treba omiti z mlačno vodo ter jih obrisati s cunjó ali s slamo. Blato, nesnaga in vlažnost izpridijo namreč kopita, napravljajo vnetje kože nad bicljem (rape), gnilobo strele itd. S kopitne strele in s podplata sploh odstranjujte dan za dnevom raznovrstno nabrano nesnago. Dalje je treba paziti, da se ne vrine med podkev in rog kak kamenček, kajti to bi povzročilo šepavost ali celó vnetje mehkih delov pod kopitom. — Konjem, ki pridejo trudni z dela domu, naj odrga hlapec vse štiri noge s slamo, da do-

Podoba 53.

Podoba 54.

*) Tak dimnik (star) se najlože dobi v kaki tvornici za železnične parovoze.

teka h koži več krvi, zato da se noge pred časom ne pokvarijo, in da živali ne postanejo prezgodaj pohabljene.

Nikoli ne napajamo vročih konj in tudi skoz vodo jim ne dajmo bresti. Ako mora vroča žival v mrzlo vodo, prehlade in v nemo se mehki deli pod rogom, in naslednek temu je prepolno, ploščnato in sploh popačeno kopito ter — „šantav“ konj.

Pravila za porabo petroleja.

1.) Petrolej se najvarneje hrani v posodi iz kositra na hladnem kraju. Petrolej se vname samo tedaj, če začne delati plin, za kar mu zadošča 31° C. topline. Zato je treba vse odstraniti, kar bi utegnilo povzročiti ogretje posode s petrolejem.

2.) Vlivati in izlivati se petrolej sme samo po dnevu, nikdar pa ne blizu ognja ali pri plamenu. Petrolej, ki ga prelijemo, lahko zakrivi, da se vname posoda, se razleti ter povzroči življenju nevarne opekline. Na noben način pa se petrolej ne sme prilivati v goreče svetilnice.

3.) Stenj svetilnice mora biti popolnoma čist in suh. Pretanek stenj povzroči razbeljenje gorilnika in potem tudi olja. Vlažen ali predebel stenj ne srka dobro. Vlažen stenj se najlože posuši z vročim likalnikom.

4.) Stenj in gorilnik se morata vsak dan očediti oglja. Svetilnica, ki se že dalj časa ni rabila, se mora še posebno skrbno osnažiti, predno se zopet rabi. Ostanki oglja razbelijo gorilnik, neravno prirezan stenj pa nareja sadje.

5.) Zračne luknjice v gorilniku se morajo vsak dan očediti. Nerabni gorilniki naj se zamene z novimi. Čistost zračnih luknjic zabranjuje razbeljenje gorilnika, ki se pri prižiganju lahko onesaži.

6.) Olje v svetilnici ne sme nikdar popolnoma izgoreti. Vedno mora biti v njej toliko olja, da je stenj namočen. Ko pa se stenj vsled pomanjkanja petroleja jame sušiti, stega se plamen v gorilnik, ogreje petrolej ter vname plin.

7.) Svetilnica z oljem se mora pred vsakim ogretjem skrbno čuvati.

8.) Svetilnica se ne sme nikdar nazaj privijati. S takim privijanjem se nič ne prihrani na petroleju, razbeli pa se gorilnik ter povzroča smrhljiv, zdravju škodljiv plin.

9.) Svetilnica se ugasne s tem, da se rahlo pihne v cilindar, ko smo poprej stenj nekoliko nazaj privili. Če pa svetilnico samo privijemo, utegne neopaženo še dalje goreti ter zakriviti nesrečo.

10. Priporoča se, zlasti v sobah, kjer so otroci, rabiti le viseče svetilnice, če je le količkaj mogoče.

Spravljanje stelje v gozdu.

Koliko se iz gozda sme vzeti stelje, da pri tem ne trpi škode, je jako različno z ozirom na drevje, kakovost tal in razmere kraja. Iz natančnih skušenj in mnogoletnih izkušenj se dajo sestaviti naslednja splošna pravila, ki naj gospodarjem pri porabi gozdne stelje služijo kot vodilo.

1.) Dokler drevesa krepko rastejo ter vsled tega potrebujejo mnogo redilnih snovij, ne smemo jemati gozdu nikake stelje. Mlado in v srednji rasti se nahajajoče igličavo drevje moramo torej varovati, dokler ni domalega dorastlo.

2.) Stelja se sme grabiti le pod starimi, za posekanje odločenimi drevesi, ki potrebujejo manj redilnih snovij. Prostorom, ktere hočemo v 5—6 letih iznova zasaditi z drevjem, se mora isto tako prizanesti, da se tla pripravijo mlademu drevju (da se po vrhu naredi plast sprstenine).

3.) S slabšo zemljo zadovoljno igličavo drevje je manj občutljivo kakor listnato drevje, ki potrebuje več redilnih snovij. Čim pustejša je zemlja, tem škodljivejša je jemanje stelje.

4.) Najobčutljivejša so peščena tla, zato jim je treba najbolj prizanašati. Sme pa se grabiti stelja tam, kjer talna voda, ki drevju donša vlago in hrano, ni pregloboko. Apnena, ilovna, glinasta in lapornata tla so manj občutljiva kakor ona, katerim primanjkuje apna, ila in gline. Čim bolj je svet plitev, tem bolj mu je treba prizanašati.

5.) Gozdom s srednjim in z nizkim drevjem je treba bolj prizanašati, kakor onim z visokim drevjem, ker prvim odvzemajo v prvi vrsti veje, za kar potrebujejo več redilnih snovij od onih, pri katerih v prvi vrsti gledamo na deblo. Vrhu tega je tu čas za posekovanje dokaj krajši in se tla pogosteje spraznjujejo kakor tam, kjer raste visoko drevje.

6.) Gozdi, v katerih stoje drevesa le na redko, potrebujejo več varstva, kakor zarasteni.

7.) Škoda, ki nastane vsled grabljenja stelje, je tem občutljivejša, čim krajši je čas, ko se grabljenje ponavlja. Na boljšem svetu naj se po vsakem grabljenju preneha vsaj štiri, na slabšem šest let.

8.) V nižavah, v kotlom podobnih globelih, v vlažnih dolinah, po potih, na severnih in vzhodnih brdih je spravljanje stelje manj škodljivo, kakor na solncu in vetru izpostavljenih južozahodnih brdih.

9.) Ako je kje mahovišče ali plast surove sprstenine debela že nad 8 cm, se je sme nekaj porabiti za steljo.

10. Grabiti se sme stelja samo tam, kjer je vrhnja plast še sveža ali le deloma razkrojena; pa tudi tam ne pregloboko. Za grabljenje se smejo rabiti le lesene, nikakor ne železne grablje.

11.) Najprimernejši čas za grabljenje je jesen, predno odpada listje.

Pleve in luskine kot krma.

Nekteri gospodarji (vsekakor malo pametni) mečejo luskine in pleve na gnoj, da, celo za kak plot, da segnijo in gnojijo koprivam in drugemu plevelu. Kdor ve in zna, da so pleve bolj redilne kakor dotična slama, tisti ne ravna tako nespametno. Ali ni to zapravljivost in nespametnost, ako mečejo ljudje pleve na gnoj, po zimi pa silijo živini rženo in pšenično slamo. Živinorejec, izpreobrni se, ravnaj odslej pravilno, kajti korist in dobiček sta namenjena tebi.

Pleve in luskine (stroki od sočivja) so boljši in tečnejši od dotične slame. To je tako-le razumeti: Pšenične pleve imajo več redilnih snovij kakor pšenična slama; v grahovitih luskinah se nahaja več hraniva, kakor v suhi, trdi grahovi slami. Glede redilnosti so luskine mnogo boljše od plev. Vender ima omenjena klaja veliko napako; pleve in luskine so namreč silno trde, redilni soki jih zatorej zeles težko prekuhajo. Nikakor pa se ne smemo tega ustrašiti, saj se lahko temu odpomore. Poparimo ali skuhamo jih, in nedostatek je odpravljen; okisanje v podzemeljskih jamah tudi zboljša in zmehča to klajo. Torej ne plašite se malega dela, in dobra krma je kmalu gotova. Pleve krmimo v prvi vrsti govedu, včasih tudi

ovci; poparjene in okisane živina rada žre, kar ji tudi dobro tekne. Konjem se le redkokrat pokladajo; ako jih v sili vender krmimo, primešamo jih ovsu. Svinje prav rade jedó kuhane luskine, se pri njih dobro počutijo in tudi precej redé; v začetku pitanja so oblojeni ali zameteni stroki (luskine) prav dobra in pripravna piča.

Ržene, pšenične in posebno ječmenove pleve niso brez vse nevarnosti. Pleve same na sebi niso sicer škodljive, a tem bolj nevarne so osine. Ostre (špičaste) osine se zarinejo namreč v jezik, dlesno in sploh v žlemlne (sluzne) kože v gobcu, kjer napravljajo vnetje in sčasoma nevarne ugnide. Večkrat se je tudi že primerilo, da so se zapile osine v grlo. Vsled tega žlemlne kože močno zatečejo; živina težko diha, vnetje se vedno povečuje; polagoma nastanejo ranice in ugnide, ktere lahko kožo skoz in skoz prežro. — Poparjene pleve, oziroma osine se zmečajo, in s tem se nevarnost pomanjša, ako se že popolnoma ne odstrani. Varujte se torej škode in nesreče, kjer je le mogoče!

Kataster in zemljiška knjiga.

Za varstvo posestev skrbi država. V ta namen so načrtana in popisana vsa posestva v katastru in zemljiški knjigi.

A. Kataster se hrani pri c. kr. davčnih uradih ter obstoji:

- a) Iz mape (katasterske mape), na kateri so načrtana zemljišča in stavbni prostori po številkah. Te številke imenujemo „parcelne številke“, ker pomeni beseda „parcela“ vsak omejen kos zemlje, naj je zemljišče ali pa stavbni prostor.

V mapi so zemljišča natančno načrtana glede na velikost meje in način obdelave. Vsi načrti so izdelani z omaljenim merilom $1'' = 40^{\circ}$ (1 : 2880). To mero imenujemo zategadelj tudi katarsko mero. Kdor bi hotel dobiti načrt ali plan od svojega posestva, se mora zglasiti pri c. kr. zemljemeru, ki ga ponaredi proti plačilu. Če zemljemec ni nastanjen poleg davčnega urada, pride tjakaj gotovo enkrat v treh mesecih, za časa tako imenovanih uradnih dnij, ob katerih se lahko pri njem zglasimo.

- b) Iz imenika zemljiških posestnikov.
- c) Iz parcelnega protokola. V tem zapisniku so naštetá vsa zemljišča po parcelnih številkah; posamezne parcele so ločene v zemljiške in stavbne parcele.
- d) Iz posestnega lista, v katerem je popisana velikost posestva za vsakega posameznega posestnika. Iz posestnega lista povzamemo torej številko in ime parcele, način obdelave, vrsto zemlje glede na njeno rodovitost, ploščino ali velikost parcele in njen čisti dohodek.

Prepis posestnega lista gospodar lahko dobi pri c. kr. davčnem uradu proti plačilu, ki se ravna po številu parcel. Ker je kataster javen, poizvedujejo gospodarji lahko brezplačno svoje posestne razmere pri c. kr. davčnih uradih.

Ves kataster je razvrščen po davčnih ali katarskih občinah. Ena politična občina obsega po navadi več davčnih občin.

B. Zemljiška knjiga se nahaja pri vsakem c. kr. okrajnem sodišču. V zemljiški knjigi so vpisana

tudi vsa posestva, nahajajoča se v sodnem okraju, toda z ozirom na njihovo vrednost in na to, ali so brez dolga ali ne.

Zemljiška knjiga obstoji iz dveh vrst knjig, namreč:

- a) iz glavne knjige in
- b) iz knjige za pisma.

1.) Glavna knjiga je razvrščena po davčnih občinah ter obsega zategadelj toliko pododdelkov, kolikor je davčnih občin v sodnem okraju. Vsaka davčna občina ima torej svojo glavno knjigo. Vsako posestvo ima v glavni knjigi svojo vlogo; vsaka vloga pa obstoji iz treh listov, ki se imenujejo po vrsti:

- a) list za obseg; ta list našteva posamezne parcele, ki spadajo k vpisanemu posestvu. Zemljiška knjiga nam torej tudi pove, koliko parcel obsega to ali ono posestvo;
- b) list za lastnika; na tem listu čitamo, kdo je lastnik vpisanega posestva. Če je več lastnikov, so vsi vpisani;
- c) list za bremena; na njem čitamo vse dolgove, ki so vknjiženi pri vpisanem posestvu.

2.) Knjiga za pisma obsega prepise tistih pisem, s pomočjo katerih se je kaj vpisalo v glavno knjigo.

Zemljiška knjiga je javna. Vsakdo sme to knjigo vpriču zemljiško-knjižnega uradnika pregledovati ter jemati iz nje prepise in izpiske. Zavoljo tega jo imenujejo tudi „javno knjigo“. V zemljiški knjigi se kaže vrednost posestev, v sodnem okraju ležečih. Iz nje se vsakdo lahko prepriča, koliko je to ali ono posestvo vredno, je li zadolženo ali ne, da potem ve, na kaj in koliko mu je posoditi.

Zemljiška knjiga je popolnoma zanesljiva. Kar stoji v njej, velja toliko časa, da se ni iz nje izbrisalo ali ekstabuliralo. Pri prodaji zemljišč na pr. ostane prodajalec toliko časa lastnik prodanega zemljišča, dokler se kupec ni dal prepisati v zemljiško knjigo.

V zemljiško knjigo se vpisujejo naslednje pravice:

- 1.) Lastninska pravica. Kupljeno posestvo preide še le tedaj v last, če se je vknjižilo v zemljiško knjigo. Brez vknjižbe ni lastninske pravice.
- 2.) Služnosti ali servitute; to so pravice, ki nam dovoljujejo po tujih zemljiščih hoditi, živino goniti, voziti itd. Tudi te pravice se pridobe še le z vpisom v zemljiško knjigo.

3.) Zastavna pravica; t. j. pravica vsled ktere nam je v varnost naše terjatve zastavljeno gotovo dolžnikovo premoženje tako, da si iz njega napravimo lahko sami plačilo, če nam dolжник ne plača.

V zastavo se daje ležeče premoženje le potom zemljiške knjige. Terjatev, ki se je prej vknjižila, je bolj zavarovana od onih, ki so se za njo vknjižile. Kdor je s svojo terjatvijo na prvem mestu, ima najboljšo zastavo. Iz tega se razvidi velika korist zemljiške knjige, ker mi zanesljivo pove, na ktero mesto pridem s svojo zastavno pravico, če kaj posodim.

4.) Zakupna pravica. Vsled te pravice se ne more pokončati zakupna pogodba, če zakupodajalec prostovoljno proda zakupljeno posestvo.

5.) Pravica do predkupa in pridržek, kaj nazaj kupiti.

Za vknjižbo je treba pred vsem zemljiško-knjižne prošnje, utemeljene z veljavnim, t. j. po gotovih pravilih napravljenim pismom, kterege morajo stranke predložiti pri sodišču.

*) 1 palec = 40 sežnjem.

Kužne bolezni domačih živalij.

(Dalje.)

Pegavica.

Sviloprejke je vzel človek že davno pod svoje varstvo, zakaj donajajo mu lep dobiček. Pa tudi te živalce napadajo razne bolezni, ki ti morejo napraviti veliko škodo.

Pegavico spoznamo po tem, da se gosenice levijo (slačijo) neredno in da se ne razvijajo enakomerno. Na tisti lesi nahajamo velike in manjše, v rasti jako zastale gosenice.

Po tretjem in četrtem spanju, zlasti v peti dobi, opazujemo po životu raztresene, majhne, rjavocrne pegice; živalca ne raste, ne razvija se dalje, temveč postaja manjša, ne mara jesti in naposled pogine.

Ako gosenice niso zelo bolne, zapredejo se še, mešički pa nimajo popolne vrednosti. Pegavica je nalezljiva.

Apnenska bolezen.

Kakor pegavico, povzročajo tudi apnensko bolezen sviloprejk drobne glivice druge vrste, o kateri izpregovorimo tukaj dve, tri besede, in sicer zaradi pregleda. Ta bolezen je sviloprejkem zlasti po Goriškem prav dobro znana in nastaja lahko že za prve levitve (spanja) ter napada v začetku le malo gosenic (črvičev), potem se pa vedno bolj širi in ti more uničiti vso zalego, predno se je zapredla.

Za prve levitve je težko opaziti bolne gosenice; zato je treba skrbno pregledati ležišča, kadar se prebudijo, da se o tem prepričamo. Našli bomo tu pa tam kako posamezno mrtvo in posušeno živalco z rjavo kožo, toda brez tistih belkastih oprhov, ki so znamenje te pogubonosne bolezni bolj razvitih gosenic. Take gosenice so popolnoma trde, in lahko jih zlomiš med prsti. Da zveš resnico, zavij jih v mokro ruto in pusti jih ondi 12—24 ur. Ako so med tem časom postale bele in nekako apnene, vedi, da so poginile za apnensko belezni. Na vsak način je dobro, da ponovimo to poskušnjo vsakokrat, kadar najdemo po levitvi mrtve in trde živalce brez omenjenega belkastega oprha, ki se navadno prikazuje le po vlažnih prostorih na gosenicah, ktere so že dolgo na istem ležišču.

Ko so se prebudile gosenice iz četrtega spanja, postanejo one, ki so nalezle apnensko bolezen, na zadku, zlasti ob straneh, rdeče kakor opeka. Ako jo vzameš v roko, ni mehka, in kakor hitro je poginila, je podobna mehku v osku, tako da se poznajo tvoji prsti na njenem telesu. Take živalce prevleče kmalu neki belkast prašek, in če jih primeš, zlomijo se ti med prsti kakor kos krede.

Omenjeni beli prašek je zložen iz predrobnih teles, v katerih tiči kal bolezni, in ravno ker je ta prašek tako majhen in lahek, se hitro raztrosi po vsem prostoru in okuži še zdrave gosenice; zato je apnenska bolezen zelo nalezljiva.

Ker obolelih sviloprejk nikakor ne moremo rešiti smrti, delali bomo vsaj na to, da se bolezen ne razširja po zdravih. V ta namen nemudoma odpravimo vse bolne ali mrtve gosenice, predno opazimo na njih beli prašek. To delo bomo opravljali na ta-le način: Kakor hitro opazimo prve bolnice, dajmo zalegi svežega listja in počakajmo, dokler se ni splazila večina gosenic na to listje. Potem jih prenesimo, seveda na listju, na drugo leso, in če je količkaj mogoče, tudi v drugo sobo. Gosenice, ktere so ostale na ležiščih, kakor tudi take, ktere je bo-

lezen že napadla, in vse mrtve moramo sežgati z ležišči vred. Kadar prenašamo ležišča, jih skrbno zavijmo in ne otepajmo z njimi, ker bi se na tak način vzdignilo preveč praška z njih in bi se zatrosile kali bolezni po celem prostoru. Ležišča je treba večkrat na dan izpreminjati, in sicer vsakokrat, kadar pokladamo hrano, in vse to moramo ponavljati tako dolgo, dokler ne splezajo vse gosenice na sveže listje. Bolnih in mrtvih gosenic ter ležišč ne smemo zmetati na gnojišče, zakaj tudi odtod se lahko razširi bolezen, ampak jih moramo pokončati v ognju. Tudi tistim gosenicam ne smemo prizanašati, ktere so ostale na ležiščih in katerim se še ne pozna, da so bolne.

Kadar izpreminjamo ležišče, bodi naša skrb, da gosenice niso preblizu druga poleg druge; ako nimamo prevrtenega popirja pri rokah, preložimo jih lahko tudi na celih murbovih vejah. Zapomniti pa si moramo, da je neobhodno potrebno, da pričnemo takoj izpreminjati ležišča, ko smo zapazili bolezen; niti enega dne ne smemo zamuditi. Zato pregledujmo z največjo skrbjo ležišča pri vsakem prekladanju, zlasti pa pri vsaki levitvi, da ne prezremo prvih slučajev bolezni. Ako smo to zamudili, razširi se bolezen lahko na široko in nam more povzročiti prav veliko škodo.

Poleg izpreminjanja ležišč je treba prostore, v katerih redimo sviloprejke, razkuževati z žvepleno paro. Tudi s tem moramo takoj začeti, ko se je prikazala bolezen, in sicer tako le: Najprej zaprimo okna in vhode, potem postavimo sredi sobe, ne preblizu sviloprejske oprave, nekoliko opeke ali ploščatega kamenja, ali pa tudi za dlan visoko plast zemlje ali peska, in položimo na to podlogo star krožnik, skledico ali kako drugo lončeno posodo ter vsujemo v njo zmetlega ali raztolčenega žvepla. (Železne ali kositerne posode niso za to rabo, ker jih žveplo kmalu razje). Ker se žveplo počasi užiga in rado ugasne, storimo prav, če ga poprej raztopimo na žerjavi in užgano prinesemo v sobo. Vrata moramo takoj zapreti za seboj.

Gosenicam prav nič ne škoduje para, ki se vzdiguje iznad gorečega žvepla, pokonča pa kali apnenske bolezni, ki se nahajajo v sobi in po ležiščih. Da dosežemo svoj namen, moramo gledati na to, da so vrata, okna in sploh vse odprtine popolnoma zadelane. Soba naj ostane najmanj 12 ur zaprta; med tem časom ni treba pokladati gosenicam svežega listja. Zdaj pa vrata in okna odpremo, da se razkadi neprijetni duh po žveplu, oskrbimo živalce z živežem in jim izpremenimo ležišče. To bomo ponavljali več dni zaporedoma, in sicer tako dolgo, dokler bo kaj bolnih gosenic na ležiščih.

Žveplena para duši človeka, zato je treba sapa zadrževati, kadar odpiramo razkuženi prostor; prav pametno storimo, ako držimo na ustih in pred nosom ruto, pomočeno v vodi, kateri je dobro priliti nekoliko žganja.

Za 100 kubičnih metrov je treba vzeti za enkratno kajenje 50 gramov žvepla; ali pa povprečno za majhno sobo navadno žlico, za srednjo dve žlici, in več za večje prostore. Ako se pa prostori slabo zapirajo, zlasti ako je pod ali strop iz priprostih desek, moramo vzeti več žvepla, katerega zmešamo z 10 % solitra. To zmes dobimo tudi, če vzamemo do roba polno žličico stolčnega solitra na pet polnih navadnih žlic zmetlega žvepla; prižgemo jo, ako položimo na njo kos žarečega oglja.

Ako napade sviloprejke apnenska bolezen prav hudo malo pred zapredanjem, tedaj jo je težko zatreti z izpreminjanjem ležišč in z razkuževanjem prostorov. V tem slučaju se jih malo zaprede, potem pa poginejo in se popolnoma posušijo.

Razkuževanja z žveplom pri zaprtih oknih in vratih se moremo posluževati le tako dolgo, dokler so gosnice v prvih dobah, ko potrebujejo še malo prostora in ne trpijo nobene škode. Ko so že bolj razvite, potrebujejo več zraka, zato jih ne smemo puščati dolgo v stoječem zraku zaprtih prostorov. Takim torej ne ugaja žveplena para; tudi je bilo že povedano, da bi bila taka pomoč prepozna, zlasti ako so se sviloprejkje slekle že štirikrat.

Po prostorih kjer smo imeli na pr. lani apnensko bolezen, tudi letos ne bomo brez nje. Neizmerno drobne kali najdejo v vsakem kotičku varnega zavetja, in tako je mogoče, da okužijo v istih prostorih letošnje zdrave gosnice ter razširijo bolezen tako, da nam more poginiti vsa zalega. Zato je najbolje, da v takih okuženih prostorih eno leto ne redimo sviloprejk. Med tem časom izgubijo kali svojo moč, in nevarnost je za sedaj pri kraju. Res je, da izgubimo na takšen način pridelek enega leta, a vendar je bolje tako!

Kdor pa hoče navzlic okuženim prostorom v njih rediti sviloprejkje, ravnaj tako le: Ležišča, slamo in veje, s katerih smo pobrali mešičke, moramo sežgati; police in lese pa pustimo na mestu in prekadimo prostore prav močno z žveplom. V ta namen vzamemo za 100 kubičnih metrov prostora tri kilograme žvepla, za manjše prostore seveda manj in mu primešajmo 10 % močno stolčenega solitra, približno pet navadnih žlic na kilogram. To zmes prižgimo z živim ogljem in spravimo iz sobe vse, česar ne potrebujemo pri sviloreji. Razumeva se samo ob sebi, da mora biti dotični prostor popolnoma zaprt, ako naj para izdatno deluje. Tudi spahi pri oknih in vratih morajo biti zataknjeni s prilepljenim popirjem ali s čim drugim. Ako se nismo na vse to ozirali, nismo dosegli svojega namena popolnoma, in lahko se zgodi, da se širi žveplena para po ostalem stanovanju, kar bi bilo prebivalcem jako nadležno. Taki prostori naj ostanejo zaprti dva, pa tudi več dnij. Kadar jih odpiras, ravnaj tako, kakor je bilo že povedano.

Ko so prostori prezračeni, moramo vse stvari v njih, kakor na pr. police, lese, okna, vrata, pod, z vrelim lugom dobro oprati, stene pa pobeliti. Enako je treba ravnati s hodniki in s takimi sobami, ki so v dotiki z omenjenimi prostori. Slelnjič naj še omenimo, da se apnenska bolezen ne izcimi nikdar sama ob sebi, ampak vsakokrat le iz kalij, ki se ohranijo od enega leta do drugega, ako jih nismo popolnoma zatrli.

Izvrženje.

Predno se poslovimo od teh kvarljivk, bodi omenjena še ena, ki je posebno za živinorejce velikega pomena. Več let namreč se že opazuje, kako krave včasih kar zaporedoma izvirgavajo. Semtertja se širi ta nesreča po hlevu kakor kuga, ki je nalezljiva. Dolgo niso prišli temu zlu na sled, a zdaj je to znanstveno dokazano. Kužnina se namreč nahaja v nožnici in v posteljčni tekočini in je neka majhna glivica. Ta vpliva na brejo kravo od petega do sedmega meseca tako, da plod pogine in ga žival izvrže.

Kako so neki prišli temu na sled? S cepljenjem! Za ta namen so rabili takšne krave, ki so bile odločene za mesarja in ki so bile poprej že večkrat breje. Ko so jim glivico vcepili, izvrgle so krave takoj v 9, 10, 15 dneh. Bile pa so živali popolnoma zdrave, in ni se moglo misliti, da bi bilo kaj drugega krivo, kakor vcepljena glivica.

Kar take okužene krave izvržejo, je treba nemudoma pospraviti iz hleva, hlev dobro razkužiti in spolo-

vila brejih krav trikrat na teden izprati z dosti razredčeno karbolno kislino. S tem se že precej doseže; ali imenovano kislino rabijo tudi še tako, da jo kravam škropijo pod kožo. Take poskušnje so se obnesle prav dobro. Z živino so ravnali tako le: Bila sta dva hleva, in v vsakem je stalo 7 krav, ki so prejšnje leto izvrgle in se to le leto zopet ubrejele. Opomnje vredno je, da so vselej 2—4 krave izvrgle, čeprav je bil hlev dobro razkužen. Poskušnje so se vršile pa tako, da so od 5—7. meseca brejosti vsakih 14 dnij po dvakrat ali trikrat vbrizgavali s Pravayjevimi brizgalnicami karbolne kisline pod kožo ob vampovih straneh. V vsakem hlevu so pustili eno kravo pri miru. Kaj se zgodi? Po šest krav v vsakem hlevu ni izvrгло, ostali dve pa, katerima niso vstrkavali karbolne kisline, izvrgli sta v 6. ali 7. mesecu.

V nekem hlevu je izvrгло 23 krav. Meseca malega srpana so zdravili ondi 18 krav s karbolno kislino na imenovani način. Ena krava je dva dni po prvem lečenju s karbolno kislino izvrгла, ostalih 17 pa ne. To zopet dokazuje, kako dobro sredstvo zoper kužno izvrženje je kravam karbolna kislina.

Račja kuga.

Tudi račja kuga, ki je pobrala pred nekoliko leti po naših vodah rake, ribja kuga in še marsiktera druga kužna bolezen ima svoje korenine v bakterijah.

(Konec prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 188. Kaj je vzrok, da mlada teleta, pred letom starosti, grizejo les? (A. S. v D.)

Odgovor: Vzrok grizenju lesa, žrenju usnja, dlake, po-blačene stelje, lizanje gnojnice je krma, ki ima v sebi premalo rudninskih snovij, zlasti apna in fosforove kisline. Posebno slabo je seno ali otava z vlažnih in izsesanih travnikov. Če govedo začne grizti les, tedaj je uže bolna v prebavilih ter naj se zdravi s pokladanjem apnene klaje, o kateri smo uže večkrat pisali v tem listu. Splošno pa to neprimerno preprečite v svojem hlevu, če bodele travnike rejno gnojili s Tomaso-vo žlindro.

Vprašanje 189. Ali je saharin škodljiv zdravju? Vprašam zato, ker se sedaj saharin zelo ponuja, a se na pr. za kavo še nič ne rabi, dasi manj stane kakor navadni sladkor, kajti majhen košček zadošča za 4 porcije kave. Važna se mi pa ta zadeva tudi zato zdi, ker pravijo da bo prihodnje leto sladkor dražji. (A. T. na V.)

Odgovor: Da bi bil saharin zdravju škodljiv, se dosedaj še ni moglo dognati, dasi bi izvestni krogi to radi naredili, kajti, če bi se prišel saharin rabiti mesto sladkorja, bi bil to velik udarec za sladkorne tvornice, za kmetovalce, ki pridelujejo sladkorno peso, in za državo, ktera vleče od sladkorja mnogo milijonov davka. Po našem mnenju saharin ni škodljiv zdravju, ima pa vendar nekaj zoperen okus in je vrhu tega od navadnega sladkorja zato slabši, ker nima nobene redilne vrednosti, dočim jo sladkor ima.

Vprašanje 190. Ali so pivovarniške tropine (izkuhan slad ali malec) dobra krma za molzne krave in ali se smejo pokladati tudi brejim kravam. Koliko teh tropin se sme dati na dan eni kravi? (V. P. v K.)

Odgovor: Pivovarniške tropine so izborna krma, zlasti za molzne krave, ker zelo pospešujejo mlečnost. Tudi brejim kravam niso škodljive. Na dan se sme pokladati eni kravi 8 do 12 kg tropin. Važno je, da se tropine krmijo le sveže,

naravnost iz pivovarne, ker se starejše tropine skisajo in tudi spletnijo ter povzročijo napenjanje ali drisko.

Vprašanje 191. Naš župan je objavil, da mora vsak, kdor proda prasiča, dati ga ogledati od mesogledca in za to plačati 20—30 kr. Ali sme zahtevati to plačilo? (J. P. v B.)

Odgovor: Ta zahteva ni opravičena. Po zakonu mora župan izdati živinski potni list, a predno ga izda, je zavezan, pregledati dotično živinče, oziroma je dati pogledeti po kakem zvedencu. Za živinski potni list sme zahtevati največ 2 kr., za ogledovanje pa gotovo pristojbino, ktera ne sme presegati 8 kr. To pristojbino pa mora občinski zbor v svoji seji enkrat za vselej skleniti in jo mora dati potrditi deželnemu odboru.

Vprašanje 192. V hiši imam zelo veliko rokodelcev, zato porabim veliko petroleja, ktere ga kupujem v tukajšnjih prodajalnah. Ta petrolej je pa tako slab, da se ob njegovi svetlobi kar ne da delati. Kaj je temu vzrok? Ali je več vrst petroleja in kje se dobi? (A. Z. v P.)

Odgovor: Petroleja je več vrst in se zlasti v tem razlikuje, od kod je in kako je čist. Do letošnjega leta so bile tvornice med seboj zgovorne glede cene petroleja, a letos se je ta dogovor razbil, zato pa dela tvornica proti tvornici in gredo s ceno doli. Za nizko ceno se pa kaj dobrega ne more dati. Priporočamo Vam, da se obrnete do kakenga večjega ljubljanskega trgovca, ki naj Vam priskrbi takozvano „carsko olje“. Če kupite sod tega petroleja, Vas bo še vedno ceneje stal, kakor slab petrolej, ktere ga kupujete doma na drobno.

Vprašanje 193. Tukajšnji posestnik je zasadil svoj rigolan vinograd pred sadnimi leti z rizlingom, kateri ni uspeval. Sedaj misli rizling izkopati in ga uadomestiti z ameriško trto. Je li potrebno ta vinograd, z ozirom na to, da je bil pred sedmimi leti rigolan, sedaj, ko bo sadil ameriške trte, zopet rigolati? (J. K. pri L.)

Odgovor: Gotovo da, kajti rigola se zato, da pridejo mlade in občutljive trte v dobro zrahljan svet. Čez sedem let se pa zemlja tako posede, da je spodaj skupaj sprijeta, kakor bi ne bila nikdar rigolana.

Vprašanje 194. Ali se trti sme gnojiti s kurjekom, kdaj in kako? (M. P. v K.)

Odgovor: Kurjek, zlasti star, je izborna gnojilo, ki je več vreden kakor katerisibodi drug umetni fosforov gnoj. Mešajte kurjek s pepelom in z dobro prstjo ali z godnim mešancem ter to zmes spomlad zagrebite okoli posameznih trt, pa trtam tako postrežete, kakor je sploh mogoče.

Vprašanje 195. Kdaj je bolje les sekati, v mesecu decembru ali v marčiju, pri mladi ali stari luni? (M. P. v K.)

Odgovor: Les se seka pozimi, kadar preneha vsaka rast in je tedaj drevje najmanj sočno. Ta čas je od druge polovice novembra do sredi meseca marčija. Kar se pa tiče lune, držite se naslednjega skušenega pravila: Če drvarji čutijo, da jih trka luna, potem naj puste sekanje, ako jih pa ne trka, smejo sekati ob vsaki luni.

Gospodarske novice.

* † Gospod Karol Kalčič, trgovec in posestnik v Novem Mestu ter 26 let družbin ud, je umrl 6. dne t. m. Naj počiva v miru!

„Poljedelstvo“ je naslov knjigi, ktere 1. del je ravnokar izdala družba sv. Mohorja slovenskim gospodarjem v pouk in ktero je spisal g. V. Rohrmann, adjunkt na kmetijski šoli v Grmu. Nad 20 let je uže, kar je izdala ravno ta družba Povšetovega „Umnega kmetovalca“, in ker je ta knjiga pošla in je med tem časom kmetijstvo silno napredovalo na podlagi

naravoslovnih ved, zato je bil skrajni čas, da so dobili naši gospodarji novo priročno knjigo spisano času primerno. Posebno je pa važno, da je to izvrstno spisano knjigo izdala družba sv. Mohorja, ker le z njenimi silami je mogoče take koristne in potrebne knjige spraviti v zadostnem številu v svet. Ko je imenovana družba izdala Dularjevega „Domačega živino-zdravnika“, smo pozvali cc. čitatelje, da naj dobro hranijo to knjigo, ker se bomo tudi mi v svojem listu večkrat sklicevali na njo; ravno tako pozivljemo čitatelje sedaj glede Rohrmannovega „Poljedelstva“, da tudi to knjigo skrbno hranijo in jo seveda pridno prebirajo. Te nove knjige ne bomo ocenjevali; zadošča naj, ako rečemo, da ni pisana le jako razumljivo, torej poljudno, ampak da je tudi v strokovnem oziru vsega priporočila vredna. Prvi del te knjige govori o rastlinskem življenju, o izboljšanju zemlje, o obdelovanju zemlje in o gnoju. Posebno dobro je došel spis o rastlinskem življenju, ktere ga mora vsak kmetovalac natanko poznati, ako hoče s pridom rabiti umetna gnojila, ki postajajo vedno važnejša, ako naj nam kmetijstvo donaja dobiček. Rohrmannova knjiga nas pa tudi zato veseli, ker smo dobili v nji dobro učno knjigo za kmetijske šole.

* Vipavska kmetijska podružnica odda svojim udom več tisoč reznikov ameriških trt, in sicer rup montikola in riparija portalis. Prve se oddajajo po 40 kr., druge pa po 30 kr. sto. Udje vipavske podružnice, kateri želijo teh trt, naj se zglase pri podružničnem načelnistvu.

* Umetnih gnojil, in sicer kajnita ter Tomasove žindre, je družba odiala 85 vagonov. Vnanjim naročnikom so gnojila vsa doposlana; one pa, ki so gnojila naročili in obljubili sami priti ponja, a tega še niso storili, prosimo, da to kmalu store, ker potrebujemo skladiščne prostore za naročeno blago, ktero se bo rabilo spomladi. Vsled mnogih vprašanj javljamo, da je jako dobro gnojila trositi po snegu, ker se kmalu raztope, ker se potrošena gnojila na snegu vidijo in potresen sneg hitreje skopni.

* Uspehi letošnjega cepljenja pri trtah. Vsakdo, ki se je letos bavil s cepljenjem trt, jeseni ni bil zadovoljen z uspehi. O tem pričajo pritožbe mnogih večjih producentov. Poletu so na suho cepljene trte rastle precej lepo, zarastle so se pa le slabo; pri odbiranju se jih je moralo zavreči kar polovico. Pri takšnih trtah je bil les kakor strohnel, posebno okoli cepljenega mesta. Ker so bile poletnje vremenske razmere dovolj ugodne za razvoj, je vzrok slabim uspehom največ ta, ker lanski les ni bil dozorel. Kranjskim vinogradnikom, ki so se letos zglasili za cepljenke, deželni odbor vsled veliko došlih prošenj ne bo mogel ustreči, kakor žele. Ker upošteva vsakega prosilca, ne bo mogel nikomur dati več kakor 200 komadov, mnogim celo le po 15—25, namreč v razmerju s številom naročenih trt. Da se pa to kolikor mogoče nadomesti, namerava deželni odbor še posebej vsakemu prosilcu podariti 100—200 korenjakov. F. G.

* Današnji številki je priložen cenik znane tvornice za kmetijske stroje Ph. Mayfarth & dr., ktere ga priporočamo čitateljem v pregled in porabo.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Gorjah, ki bode v nedeljo, 19. dne decembra ob 3. uri popoldne v šolskem poslopju po naslednjem vzporedju:

- 1.) Računi za triletno dobo.
- 2.) Plačevanje letnine za 1898.

3.) Volitev novega odbora.

4.) Razni nasveti.

K temu občnemu zboru se vabijo udje in neudje, ki se zanimajo za napredek kmetijstva.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe v Gorjah,

8. dne decembra 1897.

Jakob Zumer, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Košani, ki bo 2. dne januarja 1898. l. po popoldanski službi božji v šolskem poslopu.

VZPORED:

1.) Poročilo načelnikovo.

2.) Račun za leto 1897.

3.) Volitev odbora za novo upravno dobo.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe v Košani,

9 dne decembra 1897.

Jos. Rustja, načelnik.

Št. 17.915.

Razglasilo.

Na podstavi zadnjih uradnih izkazov o nalezljivih živinskih boleznih na Ogerskem in Hrvaško-Slavonskem in zadnje čase zanesenih kužnih boleznih c. kr. deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače, v zmislu razpisa visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari z 2. dne decembra 1897. leta, št. 37.310., ukazujo nastopne zaporne odredbe zoper uvažanje prežvekovavcev in prasičev na Kranjsko.

A. Proti Ogerski.

1.) Zaradi plučne kuge

je uvažanje goveje živine prepovedano iz komitatov: Orava, Liptov, Nitra, Požunj (izvzemši ozemlje otoka Čalokez), Sapeš, Trentin in Turec, kakor tudi iz sodnih okrajev Dolnji Vacov (Gedelov) in Gornji Vacov, komitata Pešta-Piliš-Šolt-Kiškun, potem iz kraljevega svobodnega mesta Požunj:

2.) zaradi kuge v gobcu in na parkljih

je uvažanje prežvekovavcev in prasičev prepovedano;

a) iz komitatov: Dolnji Feher, Nograd, Seben, Hunyad in Torda-Aranyoš, potem

b) iz kraljevih svobodnih mest: Kečkemet in Kološvar;

3.) zaradi svinjske kuge

je uvažanje prasičev prepovedano:

a) iz komitatov: Abanji-Torna, Dolnji Feher, Arad, Barš, Bekeš, Bereg, Bihar, Boršod, Fejér, Gömör-Kisshont, Rab, Hajdu, Haromsék, Heveš, Jas-Nagy-Kun-Solnok, Kis-Küküllő, Kolos, Komarno, Maroš-Torda, Nagy-Küküllő, Nógrad, Nitra, Pešta-Piliš-Šolt-Kiškun (z izvzetim svinjskim pitališčem Kőbanya [Steinbruch]), Požunj, Silagy, Somogy, Sabolč, Sathmar, Seben, Sapeš, Šaroš, Solnok-Doboka, Temeš, Tolna, Torda-Aranyoš, Torontal, Udvarhely, Zala in Zemplén, potem

b) iz kraljevih svobodnih mest: Debrecin, Hodmezővársarhely, Kečkemet, Kelošvar, Komarno, Maroš-Vašarhely, Sabadka in Zombor.

B. Proti Hrvaško-Slavonski.

1.) Zaradi kuge v gobcu in na parkljih je prepovedane uvažati prežvekovavce in prasiče iz velike županije Srem in iz mestnih okrajev, ležečih v tej veliki županiji;

2.) zaradi svinjske kuge je uvažanje prasičev prepovedano iz kraljevih velikih županij: Belovar-Križevci in Lika-Krbava in iz mestnih okrajev, ležečih v teh velikih županijah:

3.) zaradi kužnih ovčjih kozá je prepovedano uvažati ovce iz velikih županij Lika-Krbava, Modruš (Reka), Požega, Virovitica in Zagreb in iz mestnih okrajev, ki leže v teh velikih županijah.

Določila o uvažanju zaklanih prasičev v nerazkosanem stanju, tako da se jih drže še ledvice in da je nedotaknjena ledvična mast, v konsumni kraj Ljubljana na Kranjskem ostajajo še nadalje v veljavnosti.

Iz ostalih neokuženih komitatov in mestnih okrajev Ogerske in Hrvaško-Slavonske je uvažanje prežvekovavcev v obče, pitanih prasičev (z najmanj 120 kilogrami žive teže, pa samo po železnici in samo v mestno klavnico v Ljubljani dopuščeno tako, da se takoj pokoljejo.

Te nove odredbe stopijo v veljavnost

10 dne decembra 1897. l.

ter se namesto onih, ki so bile ukazane s tuuradnim razglasom z 19. dne novembra 1897. l., št. 17.116., in so s tem razveljavljene, razglašajo z dodatkom, da se njih prestopki kaznuje po zakonu s 24. dne maja 1882. l., drž. zak. št. 51., odnosno po § 46. splošnega zakona o živinskih kugah in po izvršitvenem ukazu, izdanem k temu zakonu.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 6. dne decembra 1897.

Št. 18.076

Razglas.

C kr. namestništvo v Inomestu je vsled razgласa s 6. dne decembra t. l., št. 41.287., razveljavila razglas z 2. dne junija 1896. l., št. 15.360., po katerem je bilo prepovedano uvažati žive prasiče s Kranjskega na Tirolsko-Predarlško.

To se vsled dopisa imenovanega nemištva s 6. dne t. m., št. 41.287., daje na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 10. dne decembra 1897.

Listnica uredništva.

A. Š. na M. Če kuhate žganje iz kupljenega brinja, morate plačati davek, čeprav žganje rabite le za dom.

A. L. v T. O obrezovanju oljkovega drevja priobčimo v prihodnji številki daljši spis iz peresa gosp. Trampuža, ki je potovalni učitelj na Primorskih otokih in v čegar področje tudi spada pospeševanje in vzgoja oljkovega drevja.

R. P. v S. Za drevnico pri Novem Mestu, ki bi bila last nekega grofa, ne vemo in je tudi ni, kajti nam so znane vse večje drevnice.

U. G. v T. Opeke za zdanje se vse polno dobi v Ljubljani in na Vrhniki, a posameznih naslovom Vam ne morma naznaniti, ker vseh ne vemo, za posamezne pa ne smemo delati reklame.

A. G. v R. Stroje za posnemanje mleka dobite pri trdkli Kleiner & Fleischmann v Mödlingu.

J. P. v D. Koko se rabijo umetna gnojila, morete čitati v Gombačevi knjigi: „Novo vinogradništvo.“

J. Ž. v R. Na ameriško podlogo cepljene in okorenjene trte se povprečno plačujejo po 20 kr. ena; grobanec z 2 ali 3 na zeleno cepljenimi mladikani, kakor so Vaše, ne pride nič v trgovino, zato Vam ne moremo povedati cene.

A. J. v J. Ni nam znano, če ima kdo letos kaj sadnega mošta naprodaj. Ako izvemo, sporočimo Vam.

J. S. v L. Kako je s poklajanjem plev, morete brati v sestavku, katerega objavljamo v tej številki.

J. Ž. pri S. T. Na svoja vprašanja dobite obširen odgovor v Gombačevi knjigi „Novo vinogradništvo“. Glede grobanec je vse eno, gotovo je pa, da bodo one, na mestu pogroban, v prvem času bolje rastle, kakor prenesene, ker bodo v začetku hrano dobivale tudi od svoje materne rastline.

J. C. v B. Če ste spomladi na zeleno cepljene tite pogrobal, sedaj jeseni zaradi bojazni pred mrazom, je popolnoma prav, kajti trti ne bo škodovalo, pač jo bo pa varovalo mraza.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovi ulici št. 3.

Št. 23.

V Ljubljani, 16. decembra 1897. Leto XIV.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 15. decembra 1897. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 30.— kr. do gld. 35.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 45.— kr. do gld. 55.— kr.; gorenjska repa gld. 25.— kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 11.25 kr.; konopno seme gld. 11.— kr. do gld. 11.25 kr.; kuminovo seme gld. 27.— kr. do gld. 27.50 kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 8.— kr.; urdeči Hrvat gl. 7.50 kr.; prepeličar (koks) gld. 10.20 kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene gld. 18.— kr. do gld. 18.50 kr. brez dima sušene gld. 22.— kr. do gld. 26.— kr.

Orehi domači: gld. 20.— kr. do gld. 22.— kr.

Ježice nove: gld. 3.— kr. do gld. 4.— kr. za 100 klgr.

Med: od gld. 27.— kr. do gld. 28.— kr.

Kože: Goveje, težke nad 40 kg po gld. 33.— kr. do gld. 34.— kr.

težke od 30 do 40 kg „ „ 27.— „ „ 28.— „

lahke „ „ 28.— „ „ 29.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tujakajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr. klgr.)

Telečje kože: 45 kr. za kg.

Kozličeve kože po gld. —.60 kr. do gld. —.70 kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 38 kr. za kg.

Druge vrste 22 do 25 „ „ „

Kože lisic po gld. 3.50 do 4.—

„ kun „ „ 9.— „ 11.—

„ dihurjev „ „ 2.50 „ 3.—

„ vidr „ „ 9.— „ 10.—

Kože zajcev po 14 do 15 gld. za 100 komadov.

Pepelika (potošl) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 15. decembra 1897. Pšenica gld. 12.25 kr., rž gld. 9.40 kr., ječmen gld. 7.— kr., oves gld. 7.— kr., ajda gld. 9.— kr., proso gld. 7.— kr., turšica gld. 6.50 kr., leča gld. 13.— kr., grah gld. 14.— kr., fižol gld. 9.— kr., seno gld. 1.96 kr., slama gld. 1.70 kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 14. novembra 1897. Pšenica gld. 11.71 kr., rž gld. 8.75 kr., ječmen gld. 8.95 kr., oves gld., 6.72 kr., turšica gld. 5.06 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogramov.)

Novo vinogradništvo,

je naslov drugi pomnoženi izdaji knjižice potovalnega učitelja za vinarstvo Frana Gombača „Najcenejša in najhitrejša obnovevitev opustošenih vinogradov“. Knjiga ima v pomnoženi izdaji 144 strani ter dodatek: „Avstrijsko zakonodajstvo v trtnoušnih zadevah“.

Sloveči vinarski strokovnjak ravnatelj H. Goethe ocenjuje to knjigo v naznanilih avstrijskega društva za varstvo vinarstva jako laskavo ter jo priporoča kot jako pregledno sestavljeno in jasno pisano.

Knjigo, ktera ima 49 slik, je založil kranjski deželni odbor, prodaja jo pa (88—2)

c. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani, Salendrove ulice št. 3.

Cena knjigi je 40 kr. s poštino vred, kdor pa naroči 10 komadov skupaj, dobi jih po 30 kr.

Mestna hranilnica ljubljska

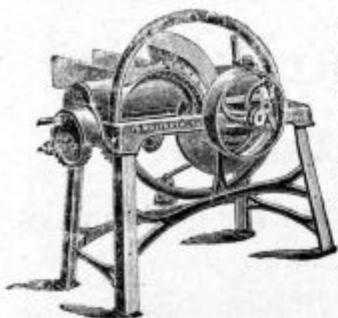
(91—1)

obrestuje tudi po novem letu

uloge po 4 $\frac{0}{10}$

brez odbitka novega rentnega davka.

Najnovejši stroji za napravo krme,

slamoreznice, stroji za rezanje repe in krompirja, mline za drobljenje in mečkanje žita, parni kotli za napravo živinske krme, štedilne peči z posteklenimi in neposteklenimi kotli za vstaviti, in sicer: premične in nepremične za

kuhanje in parjenje živinske krme, za krompir, ter za vsako drugo gospodarsko porabo doma in na polju; dalje: rebljače za koruzo, žitne čistilnice, trijerje-prebiralnike, ročne stiskalnice za seno in slamo stalne in premakljive, izdeluje in prodaja pod jamstvom kot posebnost v najnovejši, najboljši in skušeni sestavi

PH. MAYFAHRT & dr.

o. kr. edino priv. tovarne kmet. strojev, livarna in fužina na par

na Dunaji, II. Taborstrasse št. 76.

Odliskovana z nad 390 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami

Obširne cenike in mnogoštevilna priznanska pisma zastoj.

Zastopniki in prekupci se iščejo. (85-3)

Važno za kmetijstvo!

je:

Redilna šupa za kuretino,
edino koristna za kokoši, purane, race in gosi. Pospešuje rast mesa in maščobe, kakor tudi množi valjenje jajec.
1 zavoje z navodilom 25 kr.
5 zavojev samo 1 gld.

Redilna šupa za prašiče.
Najboljše varstveno in dietetično redilno sredstvo za prašiče.
1 zavoje z rabilnim navodilom 25 kr., 5 zavojev samo 1 gld.

Redilna šupa za živino,
za konje, rogato živino in ovce i. t. d.
Skoro vže 40 let z najboljšim vspehom malo da ne po vseh hlevih v rabi, ako živina ne mara jesti, dalje zboljšuje mleko.

Zavoje z rabilnim navodilom 50 kr., 5 zavojev samo 2 gld

Vsa ta našeta sredstva se dobijo: (50-11)

v apoteki Trnkócz-ya v Ljubljani zraven rotovža
in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo.

C. kr. priv. tvornica

R. A. SMEKAL

Čeh kot Prostjeva
Moravska.

Praga — Smihov
Česka.

Podružnica: Zagreb

priporoča

(59-11)

vsake vrste strojev za poljedelstvo in vinogradarstvo
potem stiskalnice za grozdje, brizgalnice proti peronospori, čistilnice za žito, trijerje, slamoreznice mlatilnice i. t. d. Nadalje brizgalnice vsake vrste za ognjegasma drušva, kakor tudi razne predmete za tvorniške stroje.
— Lastni proizvod z jamstvom.

Cene primerne, podružnice in prekupci
dobe izdatni popust.

Ceniki franco in badava.

Kuverte s firmo in vizitnice

priporoča

J. Blasnikova tiskarna v Ljubljani.

Jedino pravi

Balsam

(Tinctura balsamica)

iz lekarne pri „angelju varhu“
in tovarne farmacevtskih pre-
paratov

A. Thierry-ja v Pregradi
pri Rogatec-Slatini.

Preskušen in potrjen od zdravstvenih
(60-10) oblastev. (21)

**Najstareje, najpristneje, najoe-
neje ljudsko domače zdravilo,**
ki uteši prsne in plučne boleti in želo-
dečni krč itd. ter je uporabno no-
tranje in zunanje. V znak pristnosti je

zaprta vsaka steklenica s srebrno kapico, v katero je vus-
njena moja trdka **Adolf Thierry, lekarna „pri an-
gelju varhu“**. Vsak balzam, ki ne nosi zgoraj stoječe ze-
leno tiskane varstvene znamke, naj se odkloni kot čim ce-
nejo tem nič vrednejo ponaredbi. Pazi naj se torej vedno
natančno na zeleno varstveno znamko, kakor zgoraj! Pona-
rejalce in posnemovalce svojega jedino pravega balzama,
kakor tudi prekupce nič vrednih ponarejenih, občinstvo va-
rajočih drugih balzamov, zasledujem najstrožje sodnijskim
potom na podlagi zakona o varstvenih znamkah. Kjer se ne
nahaja zaloga mojega balzama, naj se naroči direktno in na-
slovi: **Na angelja varha lekarno A. Thierry-ja v
Pregradi pri Rogatec-Slatini**. 12 malih ali 6 dvojnih
steklenic stane franco vsake avstro-ogerske poštne postaje
4 krone, v Bosno in Hercegovino 12 malih ali 6 dvojnih
steklenic 4 krone 60 vinarjev. Manj kot 12 majhnih ali 6
dvojnih steklenic se ne razpošilja. Razpošilja se samo proti
predplačilu ali poštnem povzetju.

Pazi naj se vedno natančno na zgorajšno
zeleno varstveno znamko, katera mora nositi v
znak pristnosti vsaka steklenica.

ADOLF THIERRY, lekarnar
v Pregradi pri Rogatec-Slatini.

Lepe purane

po 70 kr. kg, franko vse inozemske poštne postaje,
razpošilja (92-1)

Josip Černelc, trgovec
v Št. Petru pod Sv. Gorami, Sp. Štajersko.

V vsakem poštno oddajnem okraji, v vsakej fari in po potrebi v vsakej občini, nastavi se razumna, delavna in zanesljiva oseba kot

zaupni mož in posredovalec

z dobrim in trajnim postranskim zaslužkom od nekega, mnogo let obstoječega, avstrijskega podjetja prve vrste. Pismene ponudbe pod „V. u. G.“ Gradec, poste restante. (57-10)

Vnovič znižane cene!

Vse stroje za poljedelstvo.

Vnovič znižane cene!

Trijeri (čistilni stroji za žito) v natančni izvršitvi. Sušilnice za sadje in zelenjavo. Škropilnice proti peronospori, poboljšani sestav Vermorelov. Mlatilnice, mlini za žito, stiskalnice (preše) za vino in sadje različnih sestav, (te stiskalnice imajo skoro ono tlačilno moč kakor hidravlične [vodovodne] preše).

Slamoreznice jako lahko za goniti in po zelo zmernih cenah. Stiskalnice za seno in slamo, ter vse potrebne, vsakovrstne poljedelske stroje prodaja v najboljši izvršitvi (11-18).

IG. HELLER na Dunaju
II., Praterstrasse 49.

➡ Pred ponarejanjem se je posebno treba varovati! ➡

Zastopniki se iščejo.

➡ Znižane cene! ➡

ANDR. DRUŠKOVIČ

trgovec z železnino v Ljubljani, Mestni trg št. 9 in 10
prodaja kakor bi bila

(8-12)

„razprodaja“

vse potrebno za stavbe, kakor cement, traverze, železniške šine za oboke, kovanja za okna in vrata, lopate, krampe, štorje, itd. itd., vsakovrstno kuhinjsko orodje, poljedelska orodja posebno v veliki izbiri

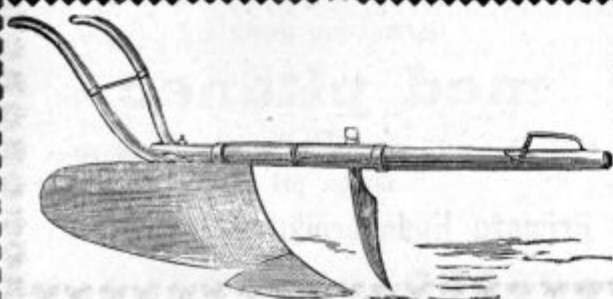
➡ drevesa (pluge) ➡

štedilna ognjišča in njih posamezne dele, pozlačene nagrobne križe in sploh vse v njegovo stroko spadajoče.

Posebno pa opozarjam gg. posestnike žag na izborne vodne žage in pile, za kojih jakovost se jamči.

Zunanja naročila se takoj in vestno izvršé. Kar bi ne ugajalo, se radovoljno zamenja, istotako se kupljeno blago radovoljno pošilja na dom ali na napovedani kraj.

— Ceniki pošiljajo se na zahtevanje brezplačno in franko. —

Kovači!

Tu kupujete železo najceneje, pri poštenu vagi in prijazni postrežbi.

Poskusite, in se bode te prepričali!

➡ **CARBOLINEUM!**

Mala naznanila.

Vsak od c. kr. kmetijske družbe kranjske sme po dvakrat na leto in sicer brezplačno prijaviti med „Malimi naznanili“ kako objavo tikačo se gospodarskega prometa. Objava ne sme presegati dve vrsti in je vsako vrsto čez to število plačati po 5 kr. za vsak natis. Neudje plačajo za objavo med „Malimi naznanili“ po 5 kr. za vsako vrsto in vsak natis. Denar je naprej poslati.

Zaloga soli za živino. Na c. kr. državni železnici v Ljubljani (Šiška) oddaja se živinska sol, in sicer po naslednjih cenah: čez 500 kg à 100 kg po 6 gld. 7 kr., pod 500 kg à 100 kg po 6 gld. 12 kr., manj kot 50 kg se ne oddaja. (141)

Pristno dalmatinsko črno vino, in napol črno takozvano „opolo“, kot tudi tropinovec, vse domači pridelek, garantira se, da je vse naravno, prodaja samo na debelo Alojzij Bratina, oskrbnik v Dubrovniku. (Ragusa) Dalmacija. (150)

Reg. vipavska zadruga oddaja letos lepe zanesljive trte na Portalis, Montikola in Solonis cepljene, kakor: kraljevino, beli burgundec, grganija, španjol in rizling i. s. članom po 8 kr., ne članem po 10—12 kr. (po kakovosti). Zglasiti se je do konca decembra t. l. (162)

4000 na Portalis in Solonis cepljenih vkoreninjenih trt, vrste: beli in rudeči španjol, šipon (Moosler), rulanec, rizling, kraljevina, iz neokuženih krajev želi kupiti dr. J. Vošnjak v Slov. Bistrici, Sp. Štajersko. (164)

200 hojelih in smrekovih dreves za debele in dolge trame ima na prodaj And. Klančar, posest. v Mohorjnih, pošta Vel. Lašče. (166)

4—500 seznjev lepih bukovih drva prodaja Jakob Zupančič, posestnik v Kolovratu pošta Izlake pri Zagorju. Pogoji se izvedo isto tam. (167)

Vinski alkohol (Špirit), prodaja po najnižjih cenah Miha Malik, trgovec v Ajdovščini. (168)

Lepe pšenice in bele koruze želim kupiti več sto meterskih stotov. — Prodajalci se prosijo, da naj vpošljejo vzorce. — Plačam možno visoko. — Alojzij Kupec v Sv. Pavlu v Savinjski dolini. (169)

Breje svinjo in enega mrjasca, čistokrvne jorkširske pasme, prodaja takoj Jože Hočevnar, posestnik v Žejah, pošta Komenda pri Kamniku. (170)

Proda se plemenski žrebec (Eisenschimmel) prav lep, 10 let star, kateri je brez vsake napake. Čez pleča meri nad 20 pestij, visok je pa 17½ pesti. Lahko ga je pustiti še licencirati, ker je bil eraričen. Cena po dogovoru. Vpraša se pri Mariji Šminovec na Praprotni Polici pošta Cerklje Gorenjsko. (171)

Nik. Hofmann,

tovarnar kirurških inštrumentov, umetelni, ter orožni kovač in nožar v Ljubljani na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svojo raznovrstnega v njegovo stroko spadajočega blaga. Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in se za vsako prodano reč jamči, da je dobra in iz najboljšega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za vrtnarje in vinogradarje, kakor sploh nožarsko in fino kovaško orodje za kmetovalce, vrtnarje, vinogradarje, gozdarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši kakovosti naredé. (8—15)

Zakaj služi apno za poklajo?

Apno za poklajo služi poglavitno v tem oziru, da se doda krmi, katero pokladamo živini, dovolj fosforove kisline. Če se pomisli, da se nahaja celo v zrnju, katero pokladamo živalim kot najtečnejšo krmo v 100 kg komaj 1/3—1 kg fosforove kisline v apnu za poklajo pa v 100 kg, 40 kg fosforove kisline, potem je ob sebi umevno kaka korist je, poklajati živalim apno za poklajo. 1 kg Barthelovega apna za poklajo tekne več nego če se živalim ali pa živini dá 40 kg najboljšega žita.

Kdaj naj se poklaja to apno?

S poklajanjem, oziroma primesjo tega apna naj se prične takoj, ko se prične žival ali pa živinčje krmiti, ne še le potem ko se je opazila lizavost, mehke kosti, pomanjkanje mleka itd., ali pa še le takrat ko je živinčje tako oslabele, da nemora več stati, ker veliko lažje je, boleznim preprečiti, kot pa zdraviti jih.

Kako se razločuje dobro krmsko apno od slabega?

Najboljši zagotovilo temu je, kemiška preskušnja. Ker pa taka preskušnja precej stane, zadoščajo pri manjši meri sledeči znaki:

Ako se dene nekoliko Barthelovega apna v kozarec vode, se isti potopi k dnu, ker je zelo vseben, poleg tega je pa popolnoma brezokusen in brez duha; slabo apno pa ostane nad vodo, prične v teku 3—5 tednov smrdeti in postane slano. Tako blago naj se z vso odločnostjo zavrne. —

Zatoraj se priporoča Barthelovo apno kot primes k poklaji za vse domače živali

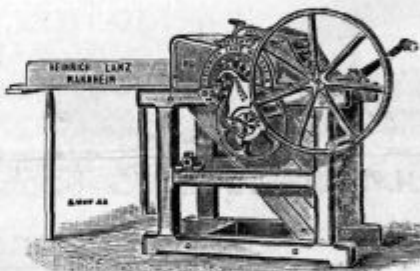
Cene so: Vrečica 5 kg za poskuse gld. 1.—

Vreča 100 kg gld. 12.— (86—3)

Miha Barthel & drug na Dunaju,

X., Keplergasse št. 20.

==== Dopisuje se slovenski. ====

Velika razstava
vseh poljedelskih strojev,

kakor:

posebno izvrstnih škoporeznic in mlatilnic ročnih in na gepel, vsakovrstne gepelne, mlina za trenje žita, travniške brane, trijerje, rebljače, pluge itd., itd., katerih je nad

150 komadov

vedno v zalogi po najnižjih cenah pri

KAROL KAVŠEK-u

Ljubljana, Dunajska cesta št. 18.

Ako več posestnikov ene občine na enkrat naroče ali kupijo, d b jo orodje po najmožno nizkih cenah. (93—1)

Tudi imam veliko zalogo jeklenih cevi za vodovode vedno na razpolago in po najnižjih cenah.

Za čebelarje!

Garantovani pristni

med pitanec

v škafih po 20, 30 in 40 kg se dobi kg po 50 kr. pri (90—1)

Primožu Hudoverniku v Ljubljani.